

uvízlé věty Smrt poezie nepřichází v úvahu

V posledních letech se často v médiích i v celém veřejném diskursu objevuje kontrast *racionalní* — *iracionalní*. Vypadá to, jako by racionalita a iracionalita představovaly dva póly, mezi kterými protékají naše životy. Jsou opatřeny znamínky plus a minus, a tedy hodnotově určeny: našim úkolem je držet se u břehu racionality a dávat si pozor, aby nás vlna nezanesla na opačnou stranu — zle by se vedlo nám i všem okolo. Strážte se být iracionální! Teď se ale chováte iracionálně! Znít ze všech stran jako hodnocení a cejch, varování a výstraha. Racionální je atomová bomba, penzijní připojištění a nohy v teple. Všechno, co se vztahuje k iracionálnímu, je temné, podezřelé a nevhodné; týká se to citů, emocí, modlitby, víry, tajemství, všeho nezřetelného, neuchopitelného a skrytého, co se nedá vypočítat, předvídat a převést na užitnou hodnotu. Kdykoli tihneme k iracionálnímu a necháme se jím zaujmout či uchvátit, opouštíme pevnou půdu reality a jdeme dál na vlastní nebezpečí. Nikdo rozumný nás nebude následovat.

Jenže člověk bytostně cítí, že svět vůbec racionální není, že jeho podstata překračuje hranice rozumu. Žijeme na hraně nekonečného prostoru a času, v němž je nám vyhrazena naše vteřina, náš život „je krátký jako prásknutí bičem“, řekl kdesi Ivan Diviš, a my toužíme po věcech tak zvláštních a nepopsatelných, jako je pravda, krása a láska. Hledáme v nich naději, že všechno má smysl a že jej jednou alespoň na chvíli zahlédneme, že všechno neskončí a nerozplyne se v prázdnotě, že život je víc než marnost, že existuje něco, pro co

chceme a můžeme žít. Že všechno je nekonečně složité a zároveň prosté, ač zůstáváme sami sobě záhadou. Na strážné cestě ke smyslu se nám stává vodítkem i cílem říše umění a jeho esence — poezie. Jestliže člověk není „nic než“ biologická mašina, pak jsou v právu doktrináři všech odstínů, podle nichž je člověk bytost naprogramovaná a dokonale nesvobodná. Ale zdá se, že umění a poezie jsou právě výrazem vrcholné svobody. Poezie jsou slova, která působí — oslovují nás, zjišťují, pracují v našem nitru. V poezii se jazyk stává světem a svět jazykem. Bez ohledu na vývoj funguje poezie v každé době stejně, je v ní cosi přetvářejícího a otřásajícího. Právě poezie se podle Josifa Brodského nepřizpůsobuje prostředí, naopak „mění společnost nepřímo, mění její dikci, ovlivňuje míru jejího sebepoznání“. Upadlý jazyk úřední a vyprázdňovaný jazyk publicistiky se hrouští před magickou mocí poezie. Její vnímavá četba je podle Mariny Cvetajevové již účastí na samotné tvorbě — tak vytváří zvláštní společenství a spřízněnecství a buduje spoluúčast na jazyce.

Poezie se naopak nedá konzumovat, nelze s ní obchodovat, přivlastnit si ji, vzpírá se exaktnímu popisu — patří jen sama sobě, zneklidňuje, zraňuje, vytrhuje z všední normality. Je jako ponorná řeka, narušuje a podvrací, jako ostrý nůž proniká všim plytkým a strnulým. Nezničila ji masová média, reklama, zvláště mocipánů. Nedotkne se jí nyní snižený zájem publika, který vypovídá více o tomto publiku než o poezii. Racionální je úroková míra, ne poezie; ale poezie přežije i úrokovou míru. Slovy italského básníka Eugenia Montaleho — „smrt poezie vůbec nepřichází v úvahu“.

Jiří Zizler

polemika Zde hledat pravdu o životě i díle Bohuslava Reynka?

Nad reynkovskou „monografií“ Pavla Chalupy z *Arbor vitae*

Nebýt toho, že v propagačních materiálech bývá tato velká vázaná kniha (čtyřista stran a jen o něco méně reprodukcí Reynkových grafik a dalších výtvarných děl, většinou barevných a celostránkových) označována jako monografie o Bohuslavu Reynkovi, a to dokonce první,¹ bylo by možno publikaci, kterou vydalo nakladatelství *Arbor vitae* v Řevnicích v roce 2011 „u příležitosti výstavy B. Reynka v Galerii hlavního města Prahy (od 22. 11. 2011 do 29. 1. 2012)“ pokládat za přepychový katalog uvedené expozice konané v krásných prostorách „Domu U Kameného zvonu“ na Staroměstském náměstí.

Jak to v podobných případech bývá, mnoho lidí, dokonce asi většina čtenářů, si publikace tohoto druhu kupuje kvůli reprodukcím, a textu, jenž doprovází jejich obrazovou část, si nevšímá buď vůbec, anebo mu věnuje pozornost jen víceméně roztržitou. Když tento přístup aplikují na Chalupovu knihu, mají svým způsobem štěstí, ušetří si četbu, která by jim poskytl mnoho falešných informací a celou řadu nehorázných tvrzení a která by také v případě, že by předem o Reynkovi nic nevěděli, zcela zkruslila jejich představu o osobnosti a díle tohoto básníka a umělce. Ale *littera scripta manet*, nelze vůbec vyloučit možnost, že se kniha, třeba i ve více méně vzdálené budoucnosti, vskutku dostane do rukou čtenářů, kteří z ní budou

v dobré víře chtít čerpat poučení o Bohuslavu Reynkovi. A proto je třeba takovéto čtenáře varovat. Varování není patrně nutné v případě těch, kdo o Reynkovi člověku a umělci už nějaké znalosti mají. Ti totiž sami snadno a rychle objeví následující skutečnost: buď má pravdu Pavel Chalupa, a pak vše, co bylo dosud o Reynkovi napsáno, je lež nebo nesmysl. Anebo naopak, svými výmysly a nesmysly čtenáře zahrnuje Pavel Chalupa a na pravdivost všeho, co bylo o osobnosti a díle Bohuslava Reynka napsáno a publikováno před ním, sice přísahat nelze, ale přece to o tomto tématu vypovídá v naprosté většině poctivě. Tedy buď Chalupa, nebo vše ostatní, třetí možnost neexistuje.

A když tento autor přece jen přejímá něco z dosavadní literatury o Reynkovi, často nemá šťastnou ruku a vybere si údaj patřící k těm výjimkám, jimiž jsou omyly či výplody fantazie. Příklad najdeme v Chalupově knize na s. 390, kde čteme: „Dvě mimořádně hodnotné a patrně největší soukromé kolekce z Reynkova díla však dnes už bohužel neexistují. Sbírka MUDr. Pojera shořela na konci 2. světové války a sbírka dětí Josefa Floriana byla rozprodána.“ Autor neuvádí, odkud první část tohoto údaje přebírá, jediná možnost však je první vydání Reynkových *Básnických spisů* (Archa, Zlín 1995), protože z druhého vydání této knihy už tato zcela nepravdivá informace zmizela. Sbírka neexistovala. Už proto ne, že doktor, později profesor Jaroslav Pojer nebyl sběratel, ale dlouholetý přítel rodiny Reynkových (fotografie z třicátých let dvacátého století, jež toto přátelství dokládají, jsou i v Chalupově knize, aniž je u nich Pojerovo autorství uvedeno). A brněnský byt rodiny Pojerových

foto Dagmar Hochová

vskutku zasáhla při náletu na Brno 20. 11. 1944 bomba a následně v něm vznikl požár, nezahynuly v něm však památky (ostatně spíš literárního než výtvarného rázu) na přátelství obou rodin, včas předtím uschované na bezpečném místě, nýbrž lidská bytost, což je neskonalé horší. Za vznik „černé“ legendy je odpovědný člověk, jenž Reynkovým podal o následcích náletu na Brno falešnou zprávu, oni pak nevědomky mystifikovali editory *Básnických spisů*. Když pak tyto editory dcera Jaroslava Pojera Dagmar Halasová upozornila na pravý stav věcí, nepokládali za nutné zdůvodnit, proč údaj vypustili, takže „černá“ legenda žije dále. Je-li snad zčásti omluvitelné, že ji přejal i P. Chalupa, s jeho dalšími omyly či nepřesnostmi je to už horší. Hned na s. 7 nacházíme větu: „Od poloviny 20. do poloviny 30. let se (Rejnek) intenzivně věnoval kresbě, a to hlavně za svého desetiletého pobývání v Grenoblu, kde žil se svou manželkou, básnířkou Suzanne Renaudovou, a dvěma syny, Daniele a Jiřím. Od roku 1936, kdy i s rodinou odešel...“ Podobně na s. 66 stojí: „Na kresbách z Reynkova francouzského

pobytu v Grenoblu (1926—1936) jsou vesměs krajiny.“ Každý, kdo by o věci znal jen tyto dvě informace, by nutně usoudil, že Rejnek v daném desetiletí žil ve Francii trvale. A přitom se jinde v Chalupově knize dozví, že nejen Bohuslav sám, ale celá rodina se každoročně pravidelně na léto přesouvala do Petrkova. Na s. 7 se zase dočteme, že Rejnek dlel „ve františkánské prostotě svého rodného stavení [...], kterému spolu se svými zvířaty vtiskl svou tvář.“ Jak si toto vtištění tváře (na zdi stavení či jinde?) máme představit, nás autor výroku nepoučí. Ale zato na s. 19, přiřkl Chalupa tomuto „rodnému stavení“ ráz zcela jiný, když píše, že Rejnek tam dny „trávil mezi refektářem a knihovnou v zdánlivě klášterní, ale vlastně zámecké klausuře.“

Pozorný čtenář si zde určitě všimne vysoké frekvence výrazů tak či onak souvisících s křesťanským náboženstvím. Se slovy, která náleží do této oblasti, se vskutku v „monografii“ setkáváme takřka na každém kroku. V Chalupově textu se to hemží nejen slovy typu kříž, Abrahámovo lúno, Pietà, atd., jež mohl přejmout z Reynkových básní nebo z názvů jeho grafik, ale i dalšími výrazy z oboru křesťanských reálií jako breviář, apokryf, apokalyptický, evangelizace, apod. Ale jsou v něm často užívány tak nepatřičně, že posun jejich významu nelze redukovat na básnickou metaforu, mnohdy je odrazem toho, že autor prostě nezná skutečný význam oněch pojmů. Lze se ptát, zda pan Chalupa vůbec ví, co to je breviář nebo evangelium? Pod vlivem sekularizace a protináboženského boje v době totality u nás všeobecně velice upadla celková znalost pojmů z oblasti křesťanství. To, co

ještě v první půli dvacátého století patřilo ke každodenní realitě, znají dnes přesně už jen věřící (a ještě zdaleka ne všichni) a kromě nich asi už občas jen bývalí pracovníci ústavů vědeckého ateismu, dnes religionisté, ale pro většinu obyvatelstva jde o výrazy, jejichž smysl zná nanejvýš přibližně.

Nemohu samozřejmě brát takováto slova jedno po druhém a u každého podávat vysvětlení, co znamenají ve skutečnosti a jak jejich smysl převrátil Pavel Chalupa. To lze udělat pouze na nějakém vzorku. Tak například na str. 190: „...na druhém listu vidíme chlapečka zrozeného v betlémsko-grenobleském chlévě (ve skutečnosti se tam narodili dva) a na třetím útek do Egypta.“ [...] „Narození v petrkovském betlémě bude ještě mnoho a mnoho, ještě více ale přibude úteků do Egypta. Obě témata lze chápat jako jakýsi osobní apokryf na Reynkovo manželství: na jedné straně šťastně narozené děti — důvod a příčina k setrvání v statickém a nepřilíš šťastném manželském svazku (jak nepomyslet na vztah Marie a Josefa?), na druhé straně Egypt, možnost úniku...“ atd.

Když se pokusíme rozmotat klubko za vlasy přitažené metafory o jednom či dvou chlapečcích (a to se může podařit jen tomu, kdo zná skutečnost odjinud než z Chalupy), lze vyrozumět, že se tím chce „poeticky“ říci, že Reynek zobrazoval událost Ježíškova narození v Betlémě s užitím výtvarných motivů, jež znal dílem z Grenoblu, dílem z Petrкова. A že to učinil na větším počtu grafik. Jdeme-li dále, konstatujeme, že byt přehlédneme okolnost, že výraz „apokryf na manželství“ je z hlediska jazykové čistoty velmi nepěkný, stále zbývá fakt, že je především naprosto

nepřesný věcně. Apokryf je biblický či mimobiblický text sepsaný tak, aby se zdálo, že pochází ze starší doby, než je ta, v níž skutečně vznikl; a proto byl jakoby „objeven“ poté, co byl víceméně dlouho ukrýván. Co to má společného se vztahem Reynkových výtvarných děl k jeho manželství? Odkud čerpá pan Chalupa poučení o vztahu biblických postav?

Co je někde neobratností, se jinde stává pohanou. To když si pan Chalupa usmyslel, že při výkladu jednoho velmi často se opakujícího motivu z Reynkovy poezie i výtvarného díla se uchýlí k psychoanalýze. Takto se na s. 282 dozvíme, že ve Veronikách máme spatřovat „...půvabné mladé dívky, jež grafik poznal na prahu stáří...“ Mohl by pan Chalupa takto fantazírovat, kdyby znal výklad, který podal básník sám o tom, čím je pro něho rouška Veroniky, ve své první sbírce *Žitně*, už v době, kdy ony „mladé dívky“ ještě nebyly na světě: „Vidím svatou Veroniku, srdce mé náhle oněmí. / Než ihned pláče vděčnosti a rozlévá se vzhlednuví / a vidouc, kterak na bídném tom cáru, na duši / se kreslí krví, blátem cest a potem nepravostí / tvář živá Kristova, již odtud nikdo nevyhostí.“ Do grafik tedy umělec přenášel Kristovu tvář, kterou měl odedávna otištěnou ve své duši. Je samozřejmě snazší než hledat klíče k motivům v souvztažnosti mezi Reynkovým dílem básnickým a výtvarným volně sám „básnit“, třeba pomocí odhalení „poezie“ peněženky: „...vždy krásná Veronika je svědkyní [...] a Kristův krvavý portrét zvěčnělý ve své roušce bude mít do konce života stále na své hrudi, jen čas od času ho vyjme, s rukama nad hlavou v okázalém gestu, podobně jako vyjímají dívky ze svých peněženek fotografie

svých milých a tisknou si je na rty.“ Namísto výsledku studia Reynkova díla nacházíme u Chalupy jen nezávaznou hru fantazie.

Latinské přísloví říká: fama crescit eundo čili jak se báje šíří, tak nabírá na síle. Tento jev lze pozorovat na stati Jana H. Vitvara², jenž ve svém výkladu o zpodobování Kristovy tváře rozvíjí Chalupovy teorie a přitom nakupením nesmyslů při užívání pojmu z oboru křesťanství překonává dokonce i autora „první monografie o Reynkovi“. V závěru Vitvarovy stati se dozvídáme: „Mimochoodem: kdo by si chtěl Reynkovy Veroničiny roušky srovnat s jejich předlohou, může si zajet do Vatikánu, veřejně ji tu ukazují každou pátou neděli postní o Velikonocích. Z relikvie toho ale moc neuvidí. Je uzavřena ve schránce, se kterou kanovníci stojí na vysokém balkonu nad obrovským davem věřících.“ Údaje o místu a osobách jsou dost neurčitě, Vatikán je sice nejmenší stát světa, přesto však najít v něm balkón s kanovníky pouze podle toho, že je podle Vitvarovy informace vysoký, by vůbec snadné nebylo. Leč tato potíž je zcela zanedbatelná ve srovnání s tím, nač narazíme v časovém údaji. Od chvíle, kdy začal existovat křesťanský kalendář, až do roku 2012 oddělovalo pátou neděli postní od Velikonoc vždy období dvou týdnů, což na autora prozrazuje neznalost základních pojmů křesťanské víry a vatikánských zvyklostí.

Vraťme se však k Pavlu Chalupovi. Je třeba říci, že kdyby tento autor byl vskutku poctivý a důkladně (a nikoli jen jaksi na přeskáčku) studoval dochované materiály k životu a zejména k dílu Bohuslava Reynka, nikdy by nemohl z tohoto umělce slova dělat jakéhosi zakříklého beránka,

který by nebyl schopen „slovního násilí“. Ve své nedovzdělanosti pan Chalupa zřejmě nečetl ani jeden z temperamentních a často i jedovatých Reynkem podepsaných lístků staroříšských Pramenů nebo i jeho nabroušená slova v jiných kritikách (ještě v roce 1970 Reynek např. břitce odpovídal na anketu o ilustracích a přitom prohlásil: „Ve vývoj (umění) nevěřím. Jsou změny k lepšímu či horšímu...“³ Ale vrchol vrcholů jsou jeho potměšilé výpady na adresu církve: „Katolická církev držela válečný prapor strachu nejdéle a jistě nejvýše ze všech...“ Nebo: „I když katolická doktrína v tomto ohledu po dva tisíce let kázala vodu a pila víno (totiž ve jménu boží lásky živila spíše lidský svár)...“ A zase: „... (Ježíšovi) následovníci si vyložili poměrně nepřesně tuto myšlenku, neboť v rámci získávání domnělého zla na svou stranu, tzv. evangelizace, vyplenili půl světa.“ Kdyby takováto „moudra“, jež v knize nacházíme na s. 12—13 zazněla v nějakém pamfletu „Volné myšlenky“, byla by tam patrně namíště, ale to, že jsou zařazena do textu, jenž má být oslavou Bohuslava Reynka, je skandálním zneuctěním umělcovy památky. Je políčkem do tváře Reynka-myslitele, který samozřejmě nebyl slepý vůči chybám Ježíšových následovníků, ale pevně se držel církevní nauky a byl též na rozdíl od autora „monografie“ hluboce vzdělán v oblasti biblických i křesťanských reálií.

Mohl bych pokračovat, potvrzovat pomocí dalších příkladů problematičnost a nedoloženost různých Chalupových výkladů či analyzovat směšnost tvrzení, že jeho „monografie“⁴ je „prvním“ pojednáním o celku Reynkova díla, anebo poukázat na to, že metodu nepoučeného užití výrazů z oboru

křesťanského náboženství rozvinul tento autor i v další publikaci: Pavel Chalupa, *Bohuslav Reynek Mezi nebem a zemí*, Arbor vitae, 2011, která je, pokud jde o obrazovou část, jakýmsi miniaturizovaným protějškem velké Chalupovy knihy. Ale mám za to, že uvedené příklady snad postačí, aby čtenář, který si bude chtít ověřit správnost mých soudů, sáhl po dosavadní reynkovské literatuře, srovnal ji s textem Pavla Chalupy, a dospěl pak sám k soudu, kde má hledat pravdu o životě i díle Bohuslava Reynka.

František X. Halas

Poznámky

- 1 Reklamy na knihu, jež lze číst např. in: www.arborvitae.com/nakladatelstvi/katalog_knih/; nebo: www.kosmas.cz/knihy/166721/Bohuslav_Reynek_1892-1971/; i jinde, hlásají: „Je pozoruhodné, že vůbec první monografie o díle kulturní postavy české výtvarné kultury a literatury Bohuslava Reynka vychází až dnes.“
- 2 Srov. Jan H. Vitvar, *Kristus v zrcadle*, Respekt 51—51, 19. prosinec 2011—1. leden 2012, s. 63—65.
- 3 K této anketě srov. Dagmar Halasová, *Bohuslav Reynek*, Brno 1992, s. 114, kde jsou Reynkovy odpovědi citovány in extenso.
- 4 Výraz *monografie* má ráz zcela technický, znamená, že jde o pojednání o úzce vymezeném tématu. Slovo nemá žádný hodnotící podtext, ani kladný, ani záporný. Za směšnou věc lze tedy pokládat okolnost, že v bibliografii Chalupova spisu je kniha *Bohuslav Reynek* od D. Halasové (viz předchozí pozn.), která z technického hlediska má veškeré znaky příslušící monografii, označena jako *esejistická studie*. Tímto slovním žonglérstvím bylo tedy zachráněno Chalupovo prvenství.

volá pen klub Dobrý konec Dmitrije Bondarenka?

Nová rubrika, ve které budou autoři Českého centra Mezinárodního PEN klubu psát „mikropříběhy“ pronásledovaných spisovatelů a novinářů zahajuje případem z Běloruska.

Ústředí mezinárodního PEN klubu v Londýně prostřednictvím svého výboru pro vězněné spisovatele už od loňského roku se znepokojením sleduje osud běloruského novináře Dmitrije Bondarenka spjatého s tamní „Chartou 97“. Byl zadržen a uvězněn už v prosinci 2010 během masového zatýkání při občanských demonstracích proti průběhu prezidentských voleb; v dubnu 2011 byl odsouzen ke dvěma letům vězení. Žaloba jej obvinila z organizování nepokojů, používání internetu ke svolávání občanů na protestní demonstrace a z šíření informací o „údajně nedemokratických“ volbách. Bondarenko přiznal účast na demonstracích, odmítl však vinu v ostatních bodech obžaloby. Objevily se také zprávy o tom, že mu byl v době jeho zadržení odepřen přístup k obhájci.

Není úplně snadné o Dmitriji Bondarenkovi dohledat informace osobnějšího rázu. Nyní je mu 48 let, je bývalý sportovec, plavec, a během služby v sovětské v armádě působil u speciálních jednotek. Později v Bělorusku vedl populární rádio, které bylo zrušeno pro své kritické postoje k vládě. Postupně se přidal k demokratickému hnutí, organizoval mírové protesty, stal se lídrem občanského hnutí „Evropské Bělorusko“ a inspiroval celou jednu generaci mladých aktivistů. Je jedním ze zakladatelů „Charty 97“ a zastáncem prezidentského kandidáta Andreje Sannikova, který byl rovněž uvězněn, stejně jako další, kteří kandidovali ve volbách proti prezidentu Lukašenkovi. Jak už bylo řečeno, za násilné potlačení pokojných demonstrací po volbách v roce 2010, které mezinárodní pozorovatelé označili za zmanipulované, následovaly mezinárodní sankce proti Bělorusku. A také uvěznění opozičních kandidátů i dalších osob. Dmitrij Bondarenko nastoupil trest ve věznici v běloruském Mogilevu, kde následně prodělal dvě operace páteře a má omezenou pohyblivost.

V posledních měsících PEN obdržel informace o zhoršujícím se zdravotním stavu Dmitrije Bondarenka. Zprávy, které letos v dubnu zveřejnilo několik nevládních organizací v Bělorusku zabývajících se lidskými právy, vycházely z lékařského posudku, podle kterého podmínky ve vězení spadají do kategorie mučení, a Bondarenko, po těžkých operacích vyžadujících dlouhodobou rehabilitaci, musí žít v neodpovídajících podmínkách bez řádné lékařské péče.

Mezinárodní PEN klub ve spolupráci s jednotlivými národními centry od začátku prostřednictvím dopisů adresovaných oficiálním

Jan Těsnohlídek čte na literární Noci oživlých mrtvol

místům apeloval na propuštění Dmitrije Bondarenka z vězení. Diplomatičká roztržka mezi Běloruskem a EU mezitím eskalovala, když Bělorusko odvolalo své velvyslance z Bruselu a Varšavy, a naopak EU vydalo seznam oficiálních představitelů Běloruska, kteří mají zakázán vstup do země EU.

Jelikož náš text nestihl termín uzávěrky květnového *Hosta*, může být příběh Dmitrije Bondarenka na poslední chvíli doplněn o „dobrý konec“, jakkoli je taková formulace jen relativní. Podle informace londýnského WiPC z 19. dubna byl Dmitrij Bondarenko 15. dubna propuštěn z vězení (společně s prezidentským kandidátem Andrejem Sannikovem). Oba prohlásili, že budou dále pracovat na propuštění ostatních uvězněných, a Dmitrij Bondarenko řekl, že bude pokračovat ve svých politických aktivitách až do chvíle, kdy se Bělorusko stane svobodnou evropskou zemí. Novinář však stále zůstává pod policejním dohledem.

Jiří Hájíček

z kraje Night Of The Living Readers

Mladá literatura v Olomouci

Night Of The Living Readers je literární talk show, která již od roku 2009 vdechuje život autorovým textům. Probíhá z iniciativy studentů na půdě olomouckého Divadla Konvikt v prostorách Uměleckého centra Univerzity Palackého a jde o večer určený pro autory, kteří mají chuť a odvahu svou tvorbu — ať už jde o poezii či prózu — prezentovat před publikem. Každý začínající „předčítač“ má zde jedinečnou šanci otestovat si svůj projev a styl, vyslechnout si bezprostřední reakce posluchačů a pohovořit o své práci. Každého večera se navíc vždy účastní jeden speciální host, jenž má se čtením naživo bohaté zkušenosti, a svým vystoupením tak může inspirovat literární začátečníky. Poprvé na literární session v Olomouci vystoupil punkově dravý básník Lucíaš F. Svoboda, po něm dorazil Jan Těsnohlídek ml. Čtvrté Noci se zase zúčastnil frontman experi-

mentující electro-rockové formace KOFE-IN, básník a textař Jan Kunze a v zatím posledním, pátém, dílu účinkoval mistr poetry slam za rok 2011 Jan Jílek. Akce poskytne prostor třem až čtyřem začínajícím autorům, z nichž každý má vymezený čas pro své čtení a následné interview s moderátorem večera, které publiku poodhaluje jeho osobnost. „Olomouc je pro takový typ akce ideální místo. Tepající univerzitní město, ve kterém žije celá řada studentek a studentů, co se zajímají o literaturu, jsou sami velice tvořiví a chtějí, aby byli slyšet patřičně nahlas,“ vysvětluje zakladatel a organizátor „literárních nocí“ Ondřej Čížek. A zvláštní název akce? Ten vychází z klasického zombie-hororu *Night Of The Living Dead* (Noc oživlých mrtvol), z konce šedesátých let. „Beru to samozřejmě jako vtíp, sebeironii. Pro dost mladých lidí je literatura jednoduše mrtvá a zaprášená, a tahle akce se snaží zařvat, že tomu tak není, že dokáže naplno oživnout. Je to svým způsobem Noc oživlých předčítačů,“ doplňuje Čížek. Hlavním informačním kanálem této aktivity je stejnojmenná fanouškovská stránka na Facebooku a také stránka notlr.blogspot.com.

-red-

z kraje Zázrak hlasu

Za padesátým ročníkem poděbradského festivalu

V posledních letech se opakovaně setkávám s otázkou, jak je to se zájmem o recitaci poezie a prózy. Zřejmě panuje obecný názor, že přednášená literatura nikoho ne-

zajímá. Rozhodně to však nepotvrzuje existence tradičního česko-slovenského festivalu přednesu poezie a prózy *Poděbradských dnů poezie*, který letos na konci dubna v areálu poděbradského zámku završil svůj padesátý ročník. Kromě recitační soutěže, určené mladým profesionálům, studentům hereckých škol a pozvaným laureátům amatérských soutěží (celkem jich přijelo pět desítek), byl připraven bohatý doprovodný program. Na festival se po třidvaceti letech se svým recitálem vrátil Jaromír Nohavica, velkému zájmu účastníků festivalu i široké veřejnosti se těšil také inspirativní pořad Martina Hilského o překládání Shakespeareových sonetů. Na programu byly kromě pohádek pro nejmenší publikum (vynikli studenti oboru Loutkářské umění Vyšší odborné školy herecké z Prahy) pořady českých a slovenských hereckých škol z cyklu *Vizitky*, kde se střídají tradiční pásma poezie i jiné alternativní formy inscenování textů. Laická porota udělila ocenění studentům DAMU za pásmo z textů Alexandra Galiče v překladu Milana Dvořáka *Kadiš* v režii Hany Kofránkové a studentům Konzervatoře Brno za scénickou koláž s motivy textů Margaret Atwoodové *Na plné plachty!* v režii Marianny Štěpitové-Klaučo.

Sobotní slavnostní večer patřil udílení nejvyššího ocenění *Křišťálových růží*. Letos tuto prestižní cenu získali Jiří Lábus, Jan Fišar a Jana Olhová. Vrcholem festivalu byl závěrečný večer na nádvoří poděbradského zámku za doprovodu Smyčcového orchestru Pražské konzervatoře. Zde se ke své lásce k poezii přijeli vyznat a svou živou růží do rozária na nádvoří poděbradského zámku zasadit držitelé „růže“ za uplynulých pět desítek let. Bylo jich celkem třidvacet;

mezi jinými např. Otakar Brousek, Táňa Fischerová, Hana Maciuchová, Taťjana Medvecká, Petr Kostka, Alfred Strejček, Jana Štěpánková, Gabriela Vránová a také slovenští kolegové, např. Ladislav Chudík, Juraj Sarvaš, Libuša Trucová a další.

Páteří poděbradského setkání příznivců mluveného slova je recitační soutěž — Fórum přednesu poezie a prózy. V kategorii šestnáct až devatenáct let se stal *Laureátem Ceny Vladimíra Justla* student z brněnské konzervatoře Kryštof Grygar za přednes povídky Zdeňka Svěráka *Betlémské světlo*. V kategorii dvacet až třicet let se laureátkou této prestižní ceny a zároveň držitelkou *Ceny Viliama Záborského* i *Ceny publika* stala absolventka Církevního konzervatória v Bratislavě Monika Potokárová s textem Fay Weldonové a Evy Vilikovské *Rok so zeleným pudingom*. Z účasti mladých profesionálů i z nadšení amatérských recitátorů je zřejmé, že zájem o interpretaci literárního díla, možnost dát textu plný život a dopřát mu zázrak hlasu je doslova magickou záležitostí, která stále přitahuje.

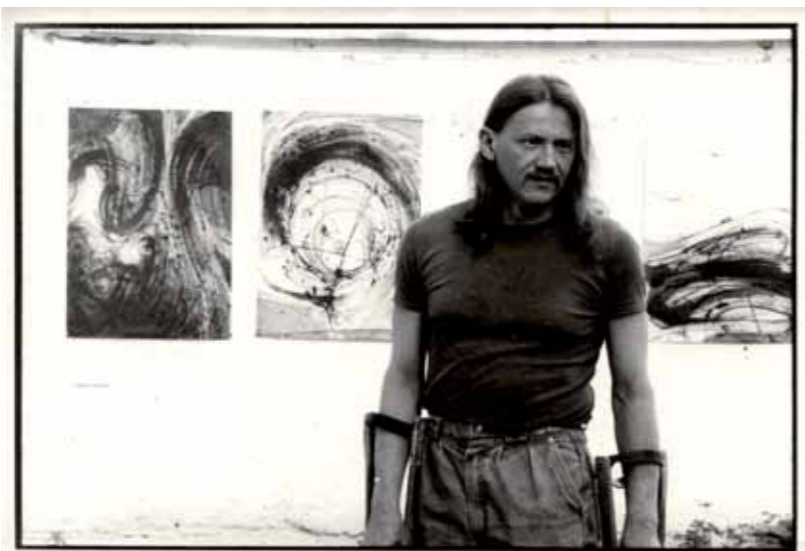
Poděbradské dny poezie se letos vskutku vydařily k plné spokojenosti organizátorů — občanského sdružení SLOVO a HLAS a Městského kulturního centra Poděbrady — i účastníků. Byly nesený silou ducha všech tvrdohlavých nadšenců, kteří za padesát let přinášeli svou víru v moc slova a „kumštu“, nezničitelnou potřebu svědčit o smysluplnosti křehkého umění přednesu.

Marta Hrachovinová

www tip Sociální život knih v síti

S bouřlivým atakem sociálních sítí a rozvojem elektronických čteček znovu zažívají svou hvězdnou hodinu i komunitně pojeté projekty pro čtenáře knih. I když s jejich užitečností lze někdy polemizovat, rozumím tomu, proč vznikají, a chápu, že jejich zakladatelé hledají model, který by jim v konečném důsledku přinesl zisk. Kdyby totiž šlo jen o možnost sdílet s přáteli a známými informace o přečteném, postačil by k tomu koneckonců skript pro tvorbu wiki. Je dobré si připomenout, že se nejedná se o žádnou převratnou novinku, a podobné projekty cílí na čtenáře a jejich sociální vazby jsou tu s námi již řadu let. Těch známých i méně známých je mnoho (např. GoodReads, Library-Think, BookJetty, WeRead, aNobii, Reader2, BookGlutton, Listal, inReads, Readmill, Rethink Books, Bookwormr, BookShout...). Svá železíka v ohni mají i výrobci čtecích zařízení, jmenujme aspoň Amazon se svým Shelfari nebo Apple s univerzálněji pojatým iTunes. Tyto projekty, které jsou propojeny s konkrétními zařízeními pro četbu e-knih, mají asi větší šanci na úspěch než jen ty komunitněji pojeté, neboť disponují finančním zázemím i marketingovou podporou.

Všechny se snaží najít osobitý přístup, ale v základu se jedná o možnost nabídnout čtenářům platformu, kde se mohou střetávat a ke knihám vyjádřit. A to zpravidla za to, že strpí nějakou tu reklamu, díky sociálním vazbám a znalosti čtenářského vkusu stále lépe cílenou; ale jde i o ztrátu části soukromí. Propojení s účty modrého moru (Facebook) nebo velkého bratra (Google) se pak

Oskar Přindiš (1947—2012)

stává takřka povinností. Je to koneckonců logické. Zaprvé je to jednoduché a zadruhé — bez nich „to nejde“. Uživatelé jsou cháska líná a znovu a znovu se registrovat nechtějí. Ale nějaké ty neobsazené skulinky se ještě stále najdou, a to i na našem trhu. Jedním z projektů, který na tomto poli zkouší štěstí, je česko-slovenský Bookfan (<http://www.bookfan.cz>), jenž při svém uvedení získal poměrně značnou pozornost. Stejně jako jiní nabízí možnost dát tip na známé knihy, které by jim možná unikly. I v českém prostředí však existuje konkurence, například v podobě projektu Knihozrout (<http://www.knihozrout.cz>). Přejme mu tedy úspěch. Je však dobré mít na paměti, že výčet projektů, které již skončily, je delší než seznam těch úspěšných.

Pavel Kotrla

atelier Divoce něžný outsider

Odešel výtvarník Oskar Přindiš
Před letošním Velikonočním pondělím nás navždy opustil malíř, kreslíř a tvůrce objektů i prostorových instalací Oskar Přindiš (1947—2012), který měl vedle výtvarného umění stejně blízko k literatuře a rockové hudbě. Patřil ke generaci beatníků a po celý život zůstal v opozici vůči establismentu. Oskar patřil k nepřehlédnutelným figurám olomouckého poloundergroundového života a snad není třeba zastírat, že s ním nebylo mnohdy snadné vyjít. Dovedl být velmi sarkastický, ale na druhé straně také usebraný a „divoce něžný“. Seznámil jsem se s ním už někdy na počátku osmdesátých let díky Václavu Stratilovi, ale příliš často jsem jeho společnost nevyhledával. Nicméně už při první návštěvě jeho ateliéru v doprovodu Václava mě fascinovala jeho pracovitost a neuvěřitelná houževnatost. A tyto jeho vlastnosti nás nakonec o několik

let později sblížily. Oskar to neměl v životě jednoduché nejen kvůli svému tělesnému postižení, ale také proto, že jeho tvorba se míjela s dobovým naladěním. Svoji roli zřejmě sehrálo i to, že komunita, s kterou se nejvíce stýkal, jeho tvorba příliš nezajímala nebo zajímat nechtěla. Oskar byl nepřehlédnutelný a zároveň, z hlediska své práce, skoro neviditelný. Dodnes si živě vybavuji, že v době, kdy jsem k Oskarovi začal pravidelněji docházet, byl v Olomouci v podstatě výtvarně osamocený (jistě, nebyl jediný). Byl outsiderem až na dřevě. Šedé zóně vadilo jeho vzezření i chování a polounderground žijící v podstatě ze dne na den zase moc nechápal jeho pracovitost a posedlost vírou v očistnou sílu umění. Ve stínu přesvědčení, že se v sovětské gubernii nedožijeme svobody, věřil tehdy na soustavnou tvorbu, nepřinášející alespoň tu a tam materiální užitek či tvůrčí ocenění, jen málokdo. V té době Oskar po nocích — ve dne tvrdě pracoval jako sítotiskař v Družstvu invalidů a snažil se normovanou práci plnit na sto deset procent aby slušně uživil rodinu — vytvářel své vrcholné asambláže a kombinované kresby, v nichž se nezapřela jeho technická průprava ze Střední školy strojícké. Jsou to práce dokonale řemeslně provedené, na první pohled pro někoho snad až poněkud strohé, nepochybně však nezaměnitelně poetické a významově bohaté. Úhrnem lze o Oskarových asamblážích a kresbách říci, že vytvářel něco naprosto svébytného, něco, co bychom mohli nazvat „existenciální geometrií“, k níž v rámci geometrických tendencí v českém umění sedmdesátých a osmdesátých let stěží najdeme paralelu. Skutečného docenění své práce se Oskar nedo-

žil. Alespoň určitou satisfakci mu ale bylo několik souhrnných výstav v roce 1999 doprovázených dodnes pěkným katalogem. Tehdy jsme měli s Oskarem z obojího radost a věřili jsme, že alespoň katalog pomůže jeho pozoruhodné tvorbě trochu „do světa“. Jak se bohužel ukázalo, osud to chtěl jinak...

Ladislav Daněk

přes rameno Lógr — žádná sedlina

O magazínu *Lógr* jsem se poprvé dozvěděl, když mi kamarád poslal link na recenzi sbírky Jana Těsnohlídka *Rakovina*. V úvodu *lógrovské* recenze byla položena otázka: „Tak je ten Jenda dobrý básník, špatnej básník, anebo čůrák?“ To mě zaujalo, a když jsem svěží text Jana Kubíčka dočetl, dočkal jsem se i odpovědi, pravda o dost obecnější, než jak formuloval otázku: „Nezbyde zřejmě, než se smířit s tím, že revoluce bude buď trapná, nebo nebude vůbec.“ Málokterý postřeh o současné angažované poezii míří tak přesně k jádru problému.

Na veletrhu Svět knihy jsem

zjistil, že *Lógr* má i papírovou podobu — dostaly se mi do ruky poslední loňské a první letošní číslo. Magazín pro moderní kulturu, jak se *Lógr* podtituluje, se soustředí zejména na literaturu, vlastního redaktora má sekce komiks, rubriky Nad věcí, Překlad a Retrológr. A v literatuře je zas cítit zájem hlavně o mladé autory: první letošní číslo přináší rozhovory s Jaroslavem Rudišem a Davidem Zábranským, recenzováni jsou — vedle posledně jmenovaného také — Marek Šindelka nebo Ondřej Buddeus. Těžko věštit z kávové sedliny, ale *Lógr* má budoucnost — přinejmenším proto, že nepůsobí jako usazenina a usazenina.

-jn-

errata

V květnovém čísle *Hosta* došlo v recenzi Zdeňka Volfa *Sycení zlatého býka* k záměně slova *mitmem* za *rytmem*. Celá věta má správně znít: „Zaujateř vnímám hláskovou kakofonii, zaumnosti holdu Chlebnikova, asertivní rytmický tlak, vynalézavost rýmových pulzů, snoubení slovních obrazů antinomycky, mitmem, osvěžující štěp epigramu, přesněji zogagramu...“ Autorovi se omlouváme.

-red-